



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Discrimina duo inter concursum generalem cum libero arbitrio ad actus naturales, & auxilium gratiæ præuenientis ad actus supernaturales, vnà cum maiori dictorum expositione. disputatione 39.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

DISPUTATIO XXXIX.

Discrimina duo inter concursum generalem cum libero arbitrio ad actus naturales, & auxilium gratia, præuenientis ad actus supernaturales, vna cum maiori prædictorum expositione.

EX hætenus dictis intelligentur facillè duo illa discrimina, quæ disputatione 28. & 29. constituimus inter concursum Dei generalem cum libero arbitrio ad actus naturales, & auxilium gratia præuenientis, ea ex parte quâ gratia præueniens est, ad actus liberi arbitrii supernaturales, quibus ad gratiam se disponit. Primum erat, quòd concursus Dei generalis ad actus naturales non est concursus Dei in liberum arbitrium, vt causa est illorum actuum, quasi prius suscipiat in se eum motum, eoque applicetur, & potens reddatur ad influendum in actum, sed est influxus immediatus vna cum libero arbitrio in actum: at verò auxilium gratia præuenientis, ea ex parte qua gratia præueniens est, est influxus Dei in liberum arbitrium, simul influendo vterius eos producat. Secundum discrimen, quod ex hoc primo oritur, erat: Quòd influxus Dei cum libero arbitrio per concursum generalem ad actus naturales, nec tempore, nec natura antecedit influxum liberi arbitrii in eisdem actus: sed à se mutuo pendunt, simulque omnino sunt in rerum natura, & in eandem numero actionem & effectum vniuntur: gratia verò præueniens, quâ præueniens gratia est tempore vel natura antecedere solet influxum liberi arbitrii ad actum supernaturalem, potestque frustrari, si arbitrium ipsum pro sua innata libertate non velit cum ea elicere actum, per quem ad iustificationem disponatur.

Gratia eadè quomodo & præuenientis, & cooperans via rationes fortiat.

Dixi toties, gratiam præuenientem, quâ gratia præueniens est, tempore vel natura antecedere solet influxum liberi arbitrii: quoniam si sumatur vt posterius tempore, vel natura fortitur rationem gratia cooperantis, videlicet dum consentiente iam libero arbitrio, influentique in suum actum, ipsa quoque in eundem actum inspicit, cooperaturque simul cum libero arbitrio, tunc influxus ille, per quem fortitur rationem gratia cooperantis, neque tempore, neque natura antecedit influxum liberi arbitrii: quin potius perinde hi duo influxus, vna cum concursu vniuersali, quo Deus influit etiam in eundem actum, sunt simul, atque à se mutuo pendunt, vniunturque in eandem supernaturalem actionem ab omnibus iis tribus causis tamquam ab vna integra effectam, ac influxus Dei generalis & influxus causæ secundæ in rerum natura simul ponuntur, ac tolluntur, & à se mutuo pendunt, vniunturque in eandem actionem & effectum naturalem ab vtraque causa productum.

Ruardus sententia

Ruardus Tapper in articulo de libero arbitrio in dubium vertit, an Deus prius saltem natura concurrat cum libero arbitrio ad opera supernaturalia, an omnino simul. Dicitque idem ea de re esse dicendum, quòd de concursu Dei cum eodem libero arbitrio, ac cæteris causis secundis ad actiones naturales. Atque pro ea parte, quæ asserit concurrere simul, concursumque Dei non esse influxum in causam secundam, sed vna cum causa secundâ in operationem ac effectum illius, citat Andream à Castro nouo, cuius opera ad manus meas nondum deue-

nerunt, Gabrielem in secundo, dist. 1. q. 2. & d. 37. & Gregorium in primo, dist. 45. concl. 5. Pro contraria verò parte, nempe quòd prius natura concurrat, concursusque ille sit influxus immediatè in causam, & mediatè in actionem & effectum causæ, citat ea quæ ex Scoto, & Caietano disp. 34. retulimus, & tandem non terminatam questionem relinquit, quasi neutra pars sit improbabilis.

Cæterum ex dictis patet, si sit sermo de influxu Dei cum libero arbitrio tam per concursum generalem, quam per influxum illum gratia, à quo gratia præueniens fortitur rationem gratia cooperantis, Deum perinde concurrere simul cum libero arbitrio ad opera supernaturalia, ac cum eodem & cæteris causis secundis concurrat simul per concursum generalem ad opera naturalia. At verò si sit sermo de influxu illo, quo Deus in liberum arbitrium immittit gratiam præuenientem, per quam illud mouet ac inuitat ad actum supernaturalem, talis influxus & motus Dei, qui gratia præuenientis, quâ gratia præueniens est, dicitur natura, & interdum etiam tempore, antecedit concursum liberi arbitrii, idque adeo certum est, vt contrarium sit error in fide, vt ex definitione Concilij Tridentini Sess. 6. cap. 5. & canone 4. est manifestum.

Quia enim influxus ille Dei influxum liberi arbitrii in actum supernaturalem antecedit, ideo gratia præueniens atque excitans liberum arbitrium ad eum actum appellari solet: ab illaque definit Concilium sumendum esse exordium iustificationis. Et in Concilio Arausicano secundo, can. 14. ita habetur: Nullus misere de quacumque miseria liberatur, nisi qui Dei misericordia præuenitur, sicut dicit Psalmista, Cito auertit nos misericordia tua Domine: & illud, Deus meus, misericordia eius præueniet me. Idem sonant plerique alij canones eiusdem Concilij. Vnde Hypognosticon lib. 3. Augustinus, aut quicumque alius eius operis autor: In omni, inquit, opere sancto prior est voluntas Dei, posterior liberi arbitrii, ad est, operatur Deus, cooperatur homo. Et de bono viduitatis cap. 17. Nostrum est velle, sed voluntas etiam ipsa mouetur vt surgat.

Et Gregorius 16. Moralium, cap. 10. altis cap. 11. in expositione postremorum verborum capituli 23. Iob ait: Suprema pietas prius agit in nobis aliquid sim nobis, vt subsequente quoque nostro libero arbitrio bonum, quòd iam appetimus, agat nobiscum. Quòd tamen per impensam gratiam in extremo iudicio ita remunerat in nobis, ac si solis precessisset ex nobis. Quia enim diuina nos bonitas, vt innocentes faciat, præuenit, Paulus ait: Gratia autem Dei sum id quòd sum: & quia eandem gratiam nostrum liberum arbitrium sequitur, adiungit: Et gratia eius in me vacua non fuit, sed abundantius illis omnibus laboravi. Qui dum se, de se, nihil esse confiteretur, ait: Non autem ego. Et tamen quia se esse aliquid cum gratia inuenit, adiunxit, sed gratia Dei mecum. Non enim diceret, mecum, si cum præueniente gratia subsequens liberum arbitrium non haberet: vt ergo se sine gratia nihil esse ostenderet, ait: Non ego: vt vero se cum gratia operatum esse per liberum arbitrium demonstraret, adiunxit: Sed gratia Dei mecum.

Et lib. 24. cap. 6. altis cap. 12. exponens illa verba Iob, cap. 33. Liberavi animam suam ne pergeret in interitum. Quia, inquit, præueniente diuina gratia in operatione bona nostrum liberum arbitrium sequimur, nosmetipsos nos liberare dicimus, qui liberanti nos Domino consentimus. Vnde Paulus cum diceret, abundantius illis omnibus laboravi, ne labores suos sibi tribuisse videretur, illud adiunxit: Non autem ego, sed gratia Dei mecum. Quia enim præueniente Dei gratia, etiam ipse per liberum arbitrium fuerat securus, apte subiunxit: mecum: vt &

diuina

MOLINA
D. V. I.

diuino muneri non esset ingratus, & tamen à merito liberi arbitrij non remaneret extraneus. De hoc autem qui liberatori suo semetipsum cognoscendo consensit, rectè dicit, liberavit animam suam ne periret in interitum. Idem Anselmus in illa verba: ad Cor. 13: Gratia Dei non id quod sum.

Gratia præuenienti ratione habent habitus fidei, spei, & charitatis comparatiue actuum, qui ab illis & arbitrio emanant. Idem de moribus doctorum spiritus S.

Occasione horum testimoniorum, illud addendum erit hoc loco, quod & titulus disputatione 36. propositus postulare videbatur, & paulò post erat subiciendum. Nempe habitus fidei, spei, & charitatis supernaturalis semel acquisitos, rationem habere gratia præuenientis & cooperantis comparatione actuum, qui ab illis emanant, nec non peculiaria quaedam auxilia, quibus Deus illustrando intellectum, variòque affectus mittendo in voluntatem per dona sapientiæ, scientiæ, pietatis, timoris, aliisque Spiritus sancti, excitare solet iustos post comparatum iustificationis donum, ac inuitare, & coadiuuare ad eiusmodi actus producendos. Id quod facillè erit intelligere ex iis quæ disputatione 8. & aliis dicta sunt. Gregorius ergo in testimonio illis loquitur de gratia præueniente tam ad actus, quibus ad iustificationem disponimur, quam ad actus meritorios, quos post donum iustificationis comparatum exercemus.

DISPUTATIO XL.

De variis acceptionibus gratia præuenientis, operantis, cooperantis, & subsequentiis.

Hactenus dicta disputationem hanc postulare videntur, qua Patres, & Concilia intelligantur, ambiguitasque de medio tollatur. Gratia præueniens, gratia operans, gratia cooperans, & gratia subsequens, variè consueverunt usurpari. A Concilio namque Tridentino, & à Patribus sæpè gratia præueniens, & gratia cooperans eo planè modo accipiuntur, quo à nobis hactenus explicare sunt. Estque propriissima illa usurpatio. Verùm quia gratia præueniens, quæ talis, siue sit habitus infusus, siue motus illi, quibus excitatur, & inuitatur liberum arbitrium, sit à Deo nulla requisita cooperatione liberi arbitrij: sumptaque operatione latè, ut comprehendit causalitatem causæ formalis, gratia præueniens sola efficit, vel iustificationem, vel excitationes, atque inuitationes illas liberi arbitrij: appellari etiam consuevit gratia operans, collatione facta cum ipsamet, dum posterius tempore vel natura suo influxu in genere causæ efficientis cooperatur eum libero arbitrio actus supernaturalis, quibus se disponit ad iustificationem, vel actus promerentes incrementum gratiæ & gloriæ: quo pacto dicitur iam gratia cooperans eisdem actus vnà cum libero arbitrio. Quò sit, ut vnà & eadem gratia, comparatione effectus formalis, quem formaliter efficit, dicatur gratia operans, maximè cum ita à Deo gratis ad eum finem sit producta, ut necessarius non fuerit concursus liberi arbitrij: comparatione verò influxus in genere causæ efficientis vnà cum libero arbitrio ad actum supernaturalem, dicatur gratia cooperans. Id quod cum doctrina Diui Thomæ prima secundæ q. 111. art. 2. & 3. rectè congruit.

Gratia operans, & cooperans quo factis ab Augustino sumuntur.

Alio modo sumuntur gratia operans & cooperans ab Augustino, libro de gratia & libero arbitrio cap. 17. ac alibi videlicet, ut quicquid supernaturale Deus efficit in nobis, quouisque nos perducit ad donum iustificationis, siue ad illud cooperemur nostro arbitrio, siue non, dicatur gratia operans, id verò, quo deinceps nos ad inuat, ut totam legem impleamus, perferemus, & proficiamus in iustitia semel accepta (quod sine superaddito auxilio gratiæ, ut in præcedentibus ostensum est, præstare non possumus) appelletur gratia cooperans. Quia enim quicquid nobis tribuit vsque ad iustificationis donum, atque ipsa etiam prima gratia gratum faciens, qua iustificatio completur, merè gratis nobis confertur, neque ante illam in nobis est, vnde vitam æternam promereamur, inde ortum habuit, ut gratia illuc vsque collata ab Augustino appellaretur operans. Quoniam verò, postquam gratia iustificans gratuito Dei beneficio nostra effecta est, & in nobis, instar fontis aquæ viuæ salientis in vitam æternam, scaturit, nos sumus, qui ea nostram operamur salutem, legemque ita implemus, ut æterna retributione digni efficiamur, inde etiam effectum est, ut auxilium gratiæ, quo post illam acquisitam ad hoc ipsum nos adiuuat, ab eodem Augustino appelletur gratia salutem nostram nobiscum cooperans: Atque hic planè est sensus & mens Augustini eo loco in tradenda distinctione gratiæ operantis & cooperantis, ut expendenti illud caput luce clarius erit manifestum. Tametsi aliter Augustinum intellexerint D. Thomas duobus articulis citatis, Sortus primò de natura & gratia c. 16. & quidam alij. Gratiam enim quousque operari meritorie incipimus, appellat Augustinus operantem: quia tamen illa, nisi auxiliis corroboretur & augeatur, non est satis ad totam legem implendam, superandaque difficultates maximas, quæ decursu temporis occurrunt (ut exemplo debilis adhuc gratia, quam Petrus habebat, cum ad puellæ qstariæ interrogationem Christum negauit, eo loco docet) id gratiæ, quod Deus iustus addit, ut legem toto vitæ tempore impleant, idque perficiant, quod ipse per donum iustificationis in eis incipit, appellat gratiam cooperantem cum illis, ut perficiant, in acceptaque iustitia crescant, atque vsque ad finem vitæ perseuerent.

A mus, perferemus, & proficiamus in iustitia semel accepta (quod sine superaddito auxilio gratiæ, ut in præcedentibus ostensum est, præstare non possumus) appelletur gratia cooperans. Quia enim quicquid nobis tribuit vsque ad iustificationis donum, atque ipsa etiam prima gratia gratum faciens, qua iustificatio completur, merè gratis nobis confertur, neque ante illam in nobis est, vnde vitam æternam promereamur, inde ortum habuit, ut gratia illuc vsque collata ab Augustino appellaretur operans. Quoniam verò, postquam gratia iustificans gratuito Dei beneficio nostra effecta est, & in nobis, instar fontis aquæ viuæ salientis in vitam æternam, scaturit, nos sumus, qui ea nostram operamur salutem, legemque ita implemus, ut æterna retributione digni efficiamur, inde etiam effectum est, ut auxilium gratiæ, quo post illam acquisitam ad hoc ipsum nos adiuuat, ab eodem Augustino appelletur gratia salutem nostram nobiscum cooperans: Atque hic planè est sensus & mens Augustini eo loco in tradenda distinctione gratiæ operantis & cooperantis, ut expendenti illud caput luce clarius erit manifestum. Tametsi aliter Augustinum intellexerint D. Thomas duobus articulis citatis, Sortus primò de natura & gratia c. 16. & quidam alij. Gratiam enim quousque operari meritorie incipimus, appellat Augustinus operantem: quia tamen illa, nisi auxiliis corroboretur & augeatur, non est satis ad totam legem implendam, superandaque difficultates maximas, quæ decursu temporis occurrunt (ut exemplo debilis adhuc gratia, quam Petrus habebat, cum ad puellæ qstariæ interrogationem Christum negauit, eo loco docet) id gratiæ, quod Deus iustus addit, ut legem toto vitæ tempore impleant, idque perficiant, quod ipse per donum iustificationis in eis incipit, appellat gratiam cooperantem cum illis, ut perficiant, in acceptaque iustitia crescant, atque vsque ad finem vitæ perseuerent.

Iuxta sensum explicatum docet eo loco Augustinus, Deum per gratiam operantem preparare nobis voluntatem, videlicet, ut ea omnia velimus, quæ ad iustificationem sunt necessaria, nempe ut fidem amplectamur, de peccatis doleamus, statuamus Deum numquam lethaliter offendere, atque adeò legem totam implere: quæ omnia ad iustificationem, & ut apud Deum mereri incipiamus, sunt necessaria. Atque hoc ipsum est, quod appellat, Deum incipere operari in nobis opus bonum, iuxta illud ad Philipenses cap. 1. Qui capit in vobis opus bonum, perficiet vsque in diem Christi Iesu, hoc est, vsque ad consummationem vitæ, quando vnumquemque nostrum particulari iudicio iudicaturus, & pro meritis cuique redditurus est. Id ipsum dicit, esse velle illud de quo Paulus ad Philipenses cap. 2. ait: Deus est, qui operatur in vobis velle & perficere: in eodemque sensu subiungit: Ne ergo velimus, sine nobis operatur Deus: cum autem volumus, & sic volumus ut faciamus, nobiscum cooperatur. Neque enim asserere intendit, nos non cooperari ad velle, quo iustificamur, illudve à nobis non effici, sed à solo Deo. Id quippe & fidei esset contrarium, & pugnaret cum doctrina ipsiusmet Augustini multis aliis in locis, quæ præcedentibus disputationibus attulimus: præterea nec instituto, nec doctrinæ illius capitis esset consentaneum. Neque item asserere intendit quodcumque velle nostrum merè internum non esse à nobis, sed à solo Deo, solùmque imperium executionis, actumque externum Deum nobiscum cooperari. Enim id quoque tam fidei Catholicæ, quam

